Verdwenen Monumenten

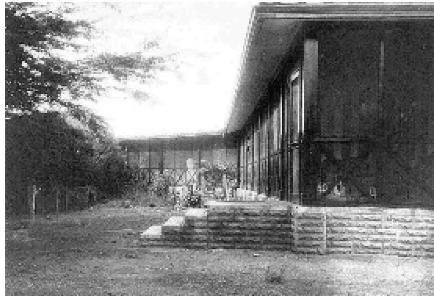
Drie hospitalen

Aruba is rijk aan monumenten. Er zijn echter ook oude panden geweest die werden verwaarloosd; zij raakten in verval en zijn uiteindelijk afgebroken. Of zij hadden hun functie verloren en moesten wijken voor nieuwbouw. Deze serie artikelen gaat over die verdwenen 'monumenten' – zij waren misschien niet allemaal in aanmerking gekomen voor de status van monument, maar zijn dat wel gebleven in de herinnering van velen.

door **Evert Bongers**

In de eerste helft van de afgelopen eeuw kende Aruba maar liefst drie ziekenhuizen. Het eerste, het San Pedro Hospitaal, lag net buiten het centrum van het toenmalige Oranjestad. In 1901 bouwde een van de directeuren van de goudsmelterij te Balashi een huis op het landgoed 'Werk en rust', ook 'Sivi Divi' genaamd. Toen de Zusters Dominicanessen van Voorschoten zich in 1909 op Aruba vestigden, namen zij hun intrek in het landgoed. Sivi Divi werd het eerste zusterconvent. In 1920 verhuisden de zusters van Sivi Divi naar het voor hen gebouwde Maria Convent achter de Sint-Franciscuskerk. Delen van het oude Sivi Divi werden in datzelfde jaar opgenomen bij het San Pedro Hospitaal dat in 1920 werd ingewijd. Tot de opening van het moderne Horacio Oduber Hospitaal in 1976 was dit het algemeen hospitaal van Aruba. Dit gebouw is niet verdwenen, het is nu een verpleeghuis voor bejaarden dat valt onder de Stichting Saba.
In de jaren twintig van de vorige eeuw vestigden zich twee raffinaderijen op Aruba. De bekendste is natuurlijk de Lago Raffinaderij van het Amerikaanse Esso (Exxon) geweest, maar er was er ook een van de Koninklijke Shell, ten westen van Oranjestad, de Arend Petroleum Maatschappij oftewel the Eagle Refinery. Beide hebben hun eigen hospitaal gehad.
Het Eagle-hospitaal werd in 1929 opgericht en stond onder leiding van dokter Adriaan Dussenbroek, een bekend arts en politicus op het eiland. Het lag op het Eagle-terrein te Bubali, waar onder meer een bescheiden golfbaan lag. Dit terrein is nog steeds te vinden, binnen de oorspronkelijke dikke grijze muur achter het landhuis Quinta del Carmen. Dit statige pand, al in 1918 gebouwd door Adriaan Laclé en vernoemd naar een van zijn dochters, was het onderkomen voor het verplegend personeel, terwijl het eigenlijke ziekenhuis vlak erachter was gelegen. Sporen van de fundering zijn nog steeds te vinden op een braakliggend terrein in de villawijk die daar nu is verrezen, achter Quinta del Carmen. Het Eagle-hospitaal begon met accommodatie voor 16 patiënten. Later werd het te klein en werden er ook patiënten in Quinta del Carmen verpleegd. Toen de Eagle-raffinaderij in de oorlog met de productie stopte en kort daarna werd ontmanteld, is ook het Eagle-hospitaal verdwenen, in 1943. Dokter Willem Harmsen was de laatste arts. Quinta del Carmen is in al haar glorie behouden gebleven en door verschillende families bewoond.
Toen de bouw van de Lago Colony in 1927 begon op Seroe Colorado, aan de uiterste zuid-oostpunt van het eiland, was er niet direct een hospitaal gepland. Zieken werden verzorgd in een tijdelijke barak die opmerkelijk goed voldeed, gezien het gebrek aan ruimte en uitrusting. Met de bouw van het 'nieuwe hospitaal' werd in 1937 begonnen, een investering van 200.000 US$. Aanvankelijk werd het nieuwe hospitaal neergezet ten westen van de toegangsweg die van de poort naar de bebouwde kom leidt. Maar tijdens de bouw kwam men er achter dat dit stuk grond nodig was voor uitbreiding van de 'tank farm', het terrein met opslagtanks, waar grote bolvormige gastanks geplaatst moesten worden. Dus werd het gebouw, dat bijna af was, langs een speciaal daarvoor aangelegde spoorweg verplaatst naar een punt dat zo'n twee kilometer naar het oosten lag, boven op een heuvel dicht bij het Colorado Point. Toen het hospitaal in 1938 werd geopend, was het uitgerust met de - voor die tijd - nieuwste voorzieningen en werd het als het beste hospitaal in dit deel van de wereld beschouwd. De staf bestond uit vijf doktoren, twee apothekers en zo'n twintig verpleegsters. Er was een afdeling voor lokale en eentje voor buitenlandse werknemers en privékamers voor wie die nodig hadden.

Behalve van lokale baby's is het Lago-hospitaal ook de geboorteplaats van vele honderden kinderen van Amerikaanse werknemers die in de Lago-periode ter wereld kwamen. Velen van hen, die zich 'Lagolites' noemen en intussen veelal in de 60 of ouder zijn, komen nog om de zoveel jaar bijeen om herinneringen uit te wisselen en zich in de geschiedenis van 'The Colony' te verdiepen.
Het Lago-hospitaal werd op 31 december 1972, na maandenlang gesteggel met de vakbond IOWUA, gesloten en het gebouw werd later afgebroken. Patiënten uit de Colony werden daarna opgenomen in het San Pedro Hospitaal, tot in 1976 het nieuwe Horacio Oduber Hospitaal werd geopend.

Eagle Hospitaal

Lago Hospitaal

San Pedro Hospitaal